

סרט.שיעור

סרטים וערכת פעילות

השונה והזר
קצת אחרת

השונה בחברה

כדי להבין מה יוצר שונות או אחרות ראוי להתייחס למושגים משמעותיים אחדים:

נורמות

כללי התנהגות המקובלים בחברה במצבים ספציפיים ומצופה שיתנהגו לפיהם. הנורמות משתנות מחברה לחברה ומהוות מעין קוד התנהגות מחייב באותה חברה. ככל שהחברה סגורה יותר המחויבות לנורמות המקובלות תהיה גדולה יותר.

סטיגמה

אפיון של אדם כשונה מאחרים לשלילה. בעל הסטיגמה נתפס אדם רע, חלש, נכשל, מוגבל או בעל מום ולכן הוא הופך בעיני החברה לאדם פחות ערך ונחות. לחברות שונות בעולם יש נורמות התנהגות שונות, ובהתאם לכך משתנות גם הסטיגמות המוטלות על חבריהן. התנהגות שתיחשב בחברה אחת נורמלית ורגילה, עשויה להדביק סטיגמה על אדם שנוהג לפיה בחברה אחרת.

סטריאוטיפ

הכללת יתר המייחסת תכונות לקבוצת אנשים, בדרך כלל על בסיס אתני, עדתי או מגדרי. כמו הסטיגמה, גם הסטריאוטיפ משמש כלי עזר לעיבוד ולקידוד נתונים הנקלטים מהסביבה החברתית שבה מתפקד האדם. הסטריאוטיפ לוקה בפשטנות ובצמצום יתר של תופעות חברתיות. הוא מתבסס על חשיבה מכלילה הנוטה להתעלם מפרטים חשובים ומתכונות בלעדיות של מושאיו וממהרת לקטלג אותם על פי קטגוריות חברתיות.

"צל"

על פי קרל יונג: "החלק הנחות והבלתי מפותח של האישיות, הכולל בעיקר את התכונות הנחשבות שליליות. בגלל אי התאמתן של איכויות הצל לעמדות של התודעה, נוטה ה'אני' להכחיש את קיומן ולהדחיק אותן ללא מודע, משם

הן פועלות. תפקיד המודעות להעלות לתודעה את חלקי הצל, לשחרר את האנרגיות הטמונות בצל ולאפשר להן לעבור התמרה בשירות ההתפתחות". הדברים באים לידי ביטוי באמצעות השלכה של הצל שלנו על אדם אחר או על קבוצה אחרת, והתוצאה היא שאנחנו מאשימים, מבקרים או מתנקמים בגללו. אם החומר המושלך חיובי, אנחנו יכולים להעריך, לאהוב, לקנא או אפילו לשנוא את האחר על שיש לו מה שאין לנו. מכיוון שאיננו יכולים לשנות אחרים אלא רק את עצמנו, השינוי נעשה בדרך כלל רק כאשר אנחנו מודעים למרכיבים הדורשים שינוי באמצעות השתקפותם במישהו אחר. כל זמן שמרכיבים אלה קבורים בלא מודע האישי איננו יכולים להגיע אליהם ומוכן שאיננו יכולים לשנותם.

מטרת הערכה שלפניכם להעלות על פני השטח התמודדויות מורכבות עם סוגיות העוסקות בחיי היומיום והקהילה. דרך התבוננות במצבי חיים ובמערכות יחסים אצל ה"אחרים" שבסרטים וניתוחם ניתן להגיע לתובנות אישיות וקבוצתיות על פי קבוצת ההשתייכות של כל אחד ואחת.

כדאי לנתח את הסרטים תוך התייחסות לנושאים האוניברסליים העולים בהם, כמו יחסים בין דוריים, התמודדותו של השונה בקבוצת ההשתייכות שלו, יכולת ההכלה ועוד. הזרה של נושאים רגישים והעברתם לאחרים מאפשרת התבוננות עמוקה יותר ומאיימת פחות, מכיוון שהדברים קורים "שם", אצל האחר. מומלץ להפנות את המבט למה שקורה אצלי - או אצלנו - רק בשלב השני, לאחר הניתוח של האחרים.

אחד הדברים הבולטים בכל הסרטים הוא מידת השיפוטיים הבלתי נסבלת של החברה ושל היחיד שהוא חלק ממנה. קיים קושי גדול לצאת מעמדה זו ללא מרד כלשהו, בעיקר בגיל ההתבגרות, והדבר מתעצם ככל שהחברה סגורה יותר. יש מקום להרחיב בנושא זה במטרה לפתח מסוגלות רבה יותר לכבד ולהכיל את האחר גם במקרה שיש חילוקי דעות עמו, ולאפשר דיאלוג מפרה ובונה שייתן

קצת אחרת

תסריט ובימוי רחלי שיינפלד גדות | עלילתי | 25 דקות | 2003

תקציר

חווה'ה, בחורה חרדית, ביטלה את ארוסיה לפני שנה וחצי. כעת מציעים לה שידוך חדש והיא מלאת ציפיות. בפגישה נכונה לחוה הפתעה ואכזבה. למרות כל הקשיים נוצר בין השניים סיפור אהבה.

נושאים

- **בינו לבניה, שידוכים** - על מה לשים את הדגש בחיפוש אחר בן זוג.
- **אל תסתכל בקנקן** - חיצוניות מול פנימיות.
- **דמותו של האחר** - מיהו האחר וכיצד הוא משתקף בעיני הזולת.
- **מערכות יחסים במשפחה החרדית** - קשר בין הורים וילדים לאור לחצי החברה.

מקום לכל אחד. הדבר נכון גם ביחסים הבין דוריים. ההיררכיה מקשה לעתים על ניהול שיח נכון ומכבד. חשוב לזכור שבין אם אני הבוגר והמנוסה ובין אם אני הצעיר והיודע אין מקום לבטל את דעתו ואת רגשותיו של האחר. דיאלוג מכבד, אהבה וניסיון אמיתי להבין את השני טומנים בחובם סיכויים רבים לאין ערוך לקשר מוערך, מכבד ואוהב.

פרומה לאור

פסיכותרפיסטית ויועצת חינוכית

ניתוח תוכן ושפה קולנועית

תוכן

1. הדמויות

הדמות הראשית

חוה'לה, נערה מבית חרדי, יוצאת דופן בחברה החרדית. היא מורה לספורט, מכורה לריצה ולפעילות גופנית, מודעת לגופה ולמראה, מפזרת את שיערה ונחשבת יוצאת דופן בעיקר לאחר שביטלה את ארוסיה לבחור שרצה כי תפסיק את עבודתה כמורה לחינוך גופני. ביטול האירוסין הופך את חוה'לה ל"סוג ב". כבר לא מוצעות לה הצעות שידוכין של הטובים והמיוחסים ביותר. חוה'לה תעבור שינוי משמעותי כשתבין שהשיפוט החיצוני אינו רק נחלת הבית והחברה שבה היא חיה. גם היא שופטת על פי אמות מידה חיצוניות שאליהן הורגלה ושאותן הפנימה.

דמויות המשנה

משה, בחור ישיבה לא שגרתי ועילוי בתורה שנפגע בתאונת דרכים והולך על קביים. למרות נכותו מקפיד משה על כושרו הגופני. הוא מתעמק גם בספרות חול, כמו ספר הפיזיקה שהוא מביא עמו לדייט, ספר שהלימוד בו בזמן הלימודים בישיבה נחשב "ביטול תורה".

הוריה של חוה'לה, הורים טובים החרדים לה ולעתידיה. הם מודעים לשונות שלה אך מתקשים לקבל אותה בעיקר בשל חרדתם מיחסה של החברה החרדית לשונות זו. האם קולעת את שיערה הפזור של חוה'לה לצמה וחוה'לה פורעת אותה שוב. ההורים נכנעים לשדכנית, מבינים שעליהם להתפשר בדרישותיהם באשר לשידוך של בתם, ומסתירים ממנה את נכותו של משה.

לאה, האחיות הצעירה של חוה'לה היא הילדה ההולכת בתלם. היא קונה לאחותה את הגרביונים בעובי הנדרש למרות מחאותיה של חוה'לה, היא נהנית ללבוש את חליפותיה של אחותה ואת הפאה המיועדת לה וחולמת להינשא בהקדם. היא אינה מבינה את כעסה של חוה'לה על השידוך לבחור נכה, שכן ברור לה שאחותה לא תוכל לקבל את הטוב ביותר כיוון שיש בה פגם בשל ביטול האירוסין.

הדמות החסרה

השדכנית, מסמלת את החברה החרדית, את הקודים החברתיים הנוקשים המכתיבים צורת לבוש וההתנהגות, ואת ערכו ומקומו של הפרט בעיני החברה.

2. הקונפליקט הדרמטי

הקונפליקט בסרט כפול, פנימי וחיצוני. הקונפליקט החיצוני הוא מאבקה של חוה'לה בקודים החברתיים של החברה החרדית ובהוריה המייצגים קודים אלה. הקונפליקט הפנימי הוא מאבקה של חוה'לה להכרה בשונותה ומאבקה לשמירה על זהותה ועל ייחודיותה. חוה'לה משלימה עם השונות שלה בד בבד עם השלמתה עם השונות של משה.

3. מבנה הסרט

אקספוזיציה – חוה'לה בביתה ערב פגישתה עם השידוך המוצע לה. היא מחפשת בארון בגד ראוי לפגישה. לאה, אחותה הצעירה, מביאה לה גרביון עבה וצנוע כנדרש וחוה'לה מתרעמת. במקביל, הוריה של חוה'לה מדברים עליה בסלון ביתם. אביה לא רגוע מהשידוך ושואל את האם: "אולי היינו צריכים לחכות?". האם משיבה: "כבר עברו שנה וחצי מאז הביטול". האב מקשה שוב: "מדוע לא הבחור האחר שהוצע לה, אמרו שהוא תלמיד חכם?". האם משיבה: "מציאה גדולה, אלמן עם שני ילדים! זה לא בשביל חוה'לה".

הפרטים המשמעותיים ביותר על גיבורת הסרט מתגלים באקספוזיציה: שונותה של חוה'לה שאינה נענית לגמרי לקודים החרדיים בתחום המראה החיצוני (הגרביים השקופים, השער הפזור), והעובדה שביטלה אירוסין, דבר המקשה על הוריה למצוא לה שידוך הגון.

אירוע מחולל – חוה'לה פוגשת את משה והדבר הראשון שהיא שמה לב אליו הוא נכותו. שניהם יושבים כנצים משני עברי השולחן. חוה'לה אינה פנויה לראות את משה באמת וכועסת על הוריה שלא סיפרו לה על נכותו. בנוסף, היא חשה עלבון על ששידכו לה נכה, כאילו "זה מה שהיא שווה" וכך היא נתפסת בעיני אחרים. משה הולך ככעס ומאחל לה שידוך טוב יותר.

נקודות מפנה והתפתחות בעלילה – בשיחה עם אמה מבינה חוה'לה שפגעה במשה ומבקשת להיפגש אתו כדי להתנצל. הם נפגשים שוב. הם מתרחקים מעיניים סקרניות שהביטו בהם בלובי המלון ויוצאים לשוחח בגן שעשועים. חוה'לה לומדת להכיר את אישיותו של משה ומצליחה לראות מעבר לנכותו. משה שהיא לומדת להכיר הוא בחור סקרן, דעתן, לא חושש מהרחבת השכלה ודואג גם לגופו ולא רק ללימודו. המפגש בין

עברי השולחן, שניהם עוינים זה את זה והמפגש מסתיים בפיצוץ - משה עוזב בכעס. המפגש השני נפתח ברשמיות בלובי של מלון אך ממשיך בשיחה זורמת בגן שעשועים. בסוף המפגש משה וחוה'לה יושבים על נדנדות שמסמלות את התנודות גם ברגשותיהם. הם לומדים להכיר זה בערכו של זה מעבר לפגמים האמיתיים או המדומים שהחיים ו/או החברה הטילו בהם. המפגש השלישי מאוד לא רשמי ושובר את כל הקודים המקובלים בחברה. חוה'לה רצה בפארק לאור יום ומקשיבה למוזיקה בעזרת אוזניות ולפתע היא נתקלת במשה. ברגע הראשון היא מבוהלת וחוששת מה יגידו, אך בהמשך היא מזמינה אותו למפגש נוסף בביתה. המפגש האחרון משקף את הדמיון בין חוה'לה למשה ואת היחודיות המאחדת את שניהם אל מול דרישות המשפחה והחברה. חוה'לה, בשער פזור, עוברת לשבת ליד משה במקום שקודם לכן יש האב כשומר ראש. מעתה הם יקבעו את הכללים, אך כנראה בלי לשבור את הכלים.

זווית הצילום נבחרה במחשבה תחילה. כאשר משה נכנס לביתם בפעם הראשונה נראות רק רגליו הנתמכות בקביים, רק בהמשך המצלמה קולטת את כל גופו. זווית הצילום משקפת את נקודת מבטה של חוה'לה, שבפגישה הראשונה אינה יכולה לראות דבר מלבד נכותו של משה.

הביגוד של חוה'לה לאורך הסרט צנוע, כשל כל נערה חרדית. היא מורדת רק בפרטים שלצופה מן החוץ נראים חסרי משמעות: עובי הגרביים, שער חצי אסוף במקום צמה האוספת את כל השער ונעלי ספורט. יש מרד גם בריצות שלה בפארק עם מוזיקה רועשת באוזניות. מוזיקה כזו היא משמיעה גם בשיעור הספורט, בעת שהבנות עוסקות בהתעמלות אירובית בבית הספר החרדי שבו היא מלמדת. המרידות הן קטנות, שהרי המוזיקה חסידית, תלבושתה צנועה ושערה אינו פזור לגמרי, אולם כאשר נכנסת לכיתה תלמידה שאך התארסה והיא מתנהלת כפי שמצופה ממנה, די גם בשינויים הקלים כדי לסמן את חוה'לה כבחורה שונה וחריגה.

בסצנת הסיום הבמאית בוחרת שלא לסיים את הסרט עם חוה'לה ומשה אלא דווקא עם ההורים במטבח. האב מרגיע את האם ואומר שהוא מאמין כי "הכל בסדר". מבחינתו "הכל בסדר" משמעותו שהזיווג כשר בעיניו והוא נותן את ברכתו. לפחות כלפי חוץ הדברים יתנהלו כמו שצריך וכפי שדורשים הקודים החברתיים. אישור ההורים הוא גם אישור החברה. חוה'לה ומשה הם אמנם זוג ייחודי אך למרות זאת יפעלו על פי הקודים הנדרשים בחברה ולכן יקבלו את ברכתה.

השניים מתארך והיא חוזרת הביתה בארבע לפנות בוקר ושוב מצליחה להכעיס את הוריה. גם הפעם היא לא הולכת בתלם ולא חוששת מ"מה יגידו השכנים".

שיא - חוה'לה ומשה נענים לדרישות המשפחה לשמור על צניעותה ונפגשים בביתה. שוב הם משני עברי השולחן, אך עתה יושב ביניהם אביה של חוה'לה כמשגיח. הם חשים שהם במבחן, אך במבחן הזה הם מנצחים. שניהם מבהירים לאב בשיח עקיף המתרחש בניהם כי בית של תורה חשוב, אך חשובה גם הפרטיות והייחודיות. האב מבין, ונוטש את תפקידו כשומר ראש תוך כדי טפיחה על שכמו של משה. חוה'לה קמה ממקומה המרוחק ומתיישבת קרוב יותר למשה.

סוף - הוריה של חוה'לה במטבח. האם שואלת את האב בחרדה מה קרה, אך האב מרגיע אותה ואומר "הכל יהיה בסדר". זה הביטוי להסכמה ההורית לזיווג הזה, שאמנם יהיה ייחודי אך יענה גם על דרישות המשפחה והקהילה החרדית, בתנאי שהייחודיות לא תשבור את הכלים והכללים.

שפה קולנועית

הנרטיב

מבנה הנרטיב הוא קלאסי, קונפליקט בתוך המשפחה או בתוך החברה. הבת מול הוריה, שבמקרה הזה מייצגים לחלוטין גם את הקהילה שבה היא חיה. הקונפליקט עם המשפחה, וההשלמה של הגיבורה עם שונותו של השידוך שלה, יביאו את חוה'לה להשלמה עם שונותה ועם ייחודיותה.

המפגש של חוה'לה עם משה מבהיר לה שגם היא שופטת את הזולת בעיניים חיצוניות ולכן אינה רואה את ייחודו, כפי שהחברה שבה היא חיה אינה מוכנה להכיר בשונות שבה ולקבלה. הבחירה בבחור שנכותו נגרמה בתאונת דרכים והוא אינו נכה מלידה ייתכן ומקלה על הצופה, כי איתרע מזלו והוא נפגע בתאונת דרכים. האם ייתכן שיחס הצופה והגיבורה אליו היה שונה לו היה נכה מלידה? מדוע?

הבמאית בוחרת לבקר את החברה מתוכה ולא לנפץ את המסורות. הגיבורים אינם רוצים "לשבור את הכלים" ולצאת מהמסגרת אלא רק למצוא את קולם הייחודי בתוכה.

השפה הקולנועית

הסרט בנוי על ארבע סצנות של מפגש בין חוה'לה למשה. המפגש הראשון נערך משני

מפוארת בכלי מכוּער. כמו שהיין משתמר טוב יותר בכלי מכוּער, כך חכמתי משתמרת טוב יותר בכלי מכוּער).

מטרת המדרש להציב את ערך החכמה ביהדות מול ערך היופי בתרבות יוון. התרבות היוונית העמידה במרכז את הגוף ואת היופי החיצוני, ואילו היהדות העמידה את במרכז הרוח ואת המידות. אין פירוש הדבר שאין מקום ליופי בעולם היהודי, ויש מדרשים רבים אחרים המהללים את היופי. במדרש זה, כמו בסרט שלנו, רוצים לומר כי השיפוט החיצוני והנטייה אחר המראה החיצוני מגבילים את יכולתנו לבחון את הדברים לאשורם. חוה"ה נאבקת על ייחודיותה אך היא אינה מסוגלת לראות את ייחודיותו של משה. היא שופטת אותו על פי המראה החיצוני, בדיוק באותה דרך שנגדה היא יוצאת כשמדובר בה עצמה. רק במבט שני, לאחר מפגש נוסף, היא מסוגלת לקלף את המעטה החיצוני ולראות במשה נפש תאומה, אדם שנאבק גם הוא בשיפוט החברה כלפיו.

בת הקיסר אינה יכולה לראות את חכמתו של רבי יהושע בן חנניה מבעד לגופו המכוּער. בדרך עקיפה מלמד אותה רבי יהושע שלעתים הדברים הטובים ביותר נסתרים מן העין ומכוסים בקליפה שיש להתאמץ כדי לראות דרכה.

דמותו של האחר

אנחנו זקוקים ל"אחר" כדי להגדיר את עצמנו. זהותו של היחיד מוגדרת על בסיס זהותו של האחר, וכך גם זהותה של החברה מוגדרת על פי זהותה של חברה אחרת. לעתים השונות של הזולת משקפת את השונות של חלקים מסוימים בנפשנו שאנחנו מתכחשים אליה ובחרים לדחות אותה. לעולם לא נוכל להכיר את האחר לעומק, להיכנס לעורו ולהבינו עד תום, כיוון שהוא תמיד ישתקף דרך העיניים שלנו. ההכרה בכך מולידה לעתים ניכור.

בתפיסתו הפילוסופית של הגל מהותו של כל פרט נקבעת על ידי המכלול, על ידי גבולות הפרט ויחסיו עם הכלל, או במילים אחרות: באמצעות יחסו אל האחר.

חז"ל ראו כל אדם כמי נברא בצלם א-לוהים, ולכן לכל אדם ניצוץ א-לוהי ייחודי. אם נוכל להכיר בצלם שבכל אחד ואחד מאתנו נדע לכבדו למרות השונות שבו.

לעתים דווקא האחר, החריג, דוחה את האחר החריג שמולו. בסרט "קצת אחרת" חוה"ה נחשבת אחרת ועל כן היא מעט דחויה. דווקא ממנה היינו מצפים לרגישות יתר כלפי השונה, אך הופעתו של משה, החריג, הנכה, רק מדגישה את השונות שלה, את החריגות שלה, ולכן היא ממחרת לשפוט אותו ולדחותו, וכך היא פוגעת בו בדיוק כפי שהשיפוט החיצוני של החברה פוגע בה.

פירוט הנושאים והרחבת הדין

בינו לבינה, שידוכים

בכל חברה - חילונית, דתית או חרדית - יש סמלי סטאטוס המניעים את הזיווג ומעוררים את עיני המשפחה ואת עיני הצעיר הבוחר בבין זוג לראות את העיקר. סמלי הסטאטוס יכולים להיות גשמיים כמו רכוש ויופי, אך יכולים להיות גם רוחניים כמו ייחוס משפחתי, חכמה, השכלה, בקיאות בתורה וכדומה. תלמיד חכם הוא אחד מסמלי הסטאטוס בחברה הדתית והחרדית, והוא מעורר לעתים את עינינו מלראות את מה שמעבר לחכמה השכלית: המידות, הרגישות, האחריות, היכולת לתת ולהעניק - כל הדברים החשובים באמת לזוגיות טובה. תחושות של קשר ושייכות לבן זוג לא נבנות על דברים חיצוניים, מוחשיים וגלויים לעין אלא על עניינים נסתרים הקשורים בחיבור של נפש לנפש שנוצר בעזרת נתינה וקבלה הדדיות. בסופו של דבר, קשר הבנוי רק על הקנקן סופו להישחק עם הזמן אם לא יהיה תוכן פנימי שיתלווה אליו.

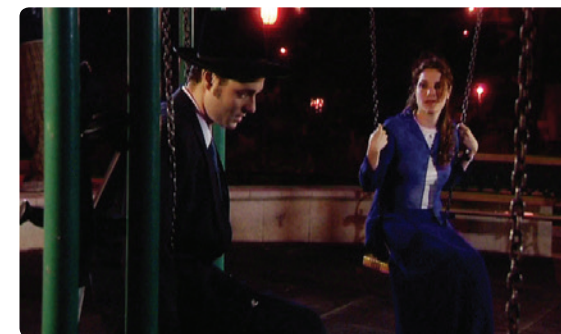
אל תסתכל בקנקן

אל תסתכל בקנקן אלא במה שיש בו (אבות ד', כ"ז). בגמרא בתענית (דף ז' ע"א) מסופר: דאמרה ליה ברתייה דקיסר לרבי יהושע בן חנניה: אי חכמה מפוארה בכלי מכוּער. אמר לה: אביך רמי חמרא במני דפחרא? אמרה ליה: אלא במאי נירמי? אמר לה: אתון דחשביתן, רמו במאני דהבא וכספא. אזלה ואמרה ליה לאבוה, רמייא לחמרא במני דהבא וכספא ותקיף. אתון ואמרו ליה. אמר לה לברתייה: מאן אמר לך הכי? אמרה ליה: רבי יהושע בן חנניה. קריוהו, אמר ליה: אמאי אמרת לה הכי? אמר ליה: כי היכי דאמרה לי [אמרה לו בת הקיסר לרבי יהושע בן חנניה: איזו חכמה מפוארת בכלי מכוּער. אמר לה: האם אביך שומר את היין בכלי חרס? אמרה לו: אלא במה ישמור? אמר לה: אנשים חשובים כמוכם צריכים לשמור את היין בכלי זהב וכסף. ביקשה מאביה ושם את היין בכלי זהב וכסף והחמיץ היין. שאל את בתו: מי אמר לך לעשות כך? והשיבה לו: רבי יהושע בן חנניה. קרה לו ושאל: למה אמרת לה כך? אמר לו: כפי שהיא אמרה לי (זו תשובתי לאמירתה חכמה

מערכות יחסים במשפחה החרדית

כל חברה נוטה לדחות אנשים מתוכה שאינם פועלים על פי הכללים המקובלים. בחברות קהילתיות וסגורות, ילדים שאינם מקבלים את מרות החברה נדחים לעתים גם על ידי משפחתם. התא המשפחתי בקהילות סגורות, ולעתים גם בקהילות פתוחות, אינו יכול להרשות לעצמו ילדים השוברים את הכללים ובכך מסמנים את המשפחה כחריגה. לכן, במקרים רבים המשפחה אינה מכילה את הילד החורג מהמסגרת וגורמת ליציאתו אל הרחוב.

משפחתה של חוה'לה אינה יכולה לשבור את הכללים שעל פיהם פועלת החברה החרדית. ברור להם שלבת חריגה כמו שלהם מתאים רק בחור חריג, שכן אלה הם כללי החברה שבה הם חיים. הם אינם מגוננים על חוה'לה מפני גורלה אך מנסים להפחית את הנזק.

אלמן עם שני ילדים - לא! בחור טוב אבל נכה - כן! חוה'לה מרגישה כי היא אינה יכולה לסמוך על הוריה שהיו אמורים לגונן עליה, ואילו ההורים מנסים שוב ושוב להכפיף את בתם לכללים המקובלים (שער אסוף, צייתנות). בסופו של דבר מוצאים חוה'לה ומשה את הדרך להיות הם עצמם ובכל זאת להרגיע את הסובבים אותם שהם אינם שוברים את הכלים. כשמדובר בזוג זה כנראה אפשרי יותר ומאיים פחות מאשר כשמדובר באדם יחיד.

נושאים לדיון

1. כיבוד הורים בהקשר לשידוכים - האם חובה להתחשב בדעתם וכיצד לעשות זאת?
2. מהן הנקודות החריגות שאותן אנו מייחסים לעצמנו וכיצד הן משפיעות על יחסינו עם הזולת?
3. מדוע מאיים כל כך נושא "האחר" דווקא בזוגיות?

מקורות

"רבי יוסי בר יהודה איש כפר הבבלי אומר: הלומד מן הקטנים למה הוא דומה? לאוכל ענבים קהות ושותה יין מגתו. והלומד מן הזקנים למה הוא דומה? לאוכל ענבים בשולות ושותה יין ישן. רבי אומר: אל תסתכל בקנקן, אלא במה שיש בו. יש קנקן חדש מלא ישן, וישן שאפילו חדש אין בו" (פרקי אבות ד', כ').

מעניין לדון במשנה זו ולבחון על פיה את התייחסותה של חוה'לה להוריה ולעצותיהם. חוה'לה החדשנית מתייחסת להוריה כאל קנקן ישן. רבי יוסי בר יהודה ורבי חולקים בשאלה האם עדיף ללמוד תורה - ובמקרה שלנו לקבל עצות - מזקנים המשולים לקנקן ישן או מצעירים המשולים לקנקן חדש.

מושגים שניתן להנחיל

פנים וחוץ באישיות האדם, "האחר" כהשתקפות של ה"אני"

בגלל שזה פוגע באגו שלנו, זה פוגע בתמונת העולם שלנו על עצמנו. אנחנו מושפעים מהאופן שבו אחרים רואים אותנו. לפיכך, אדם שאינו נכנע לגאוותו אינו נשבר מכל רוח חולפת שכן הוא מוכן לכופף את גבו.

חוה'לה, שכועסת על הוריה ופוגעת במשה, מוחלת על כבודה והולכת לפייסו. משה, שנפגע מחוה'לה, מוחל על כבודו ומוכן להיפגש שנית. רק העובדה ששניהם מוכנים להתכופף ולהכניע את גאוותם מאפשרת להם להביט מעבר לקליפות ולראות את השתקפותם זה בעיני זה.

סרטים נוספים בנושא

"כף רגלי השמאלית", ג'ים שרידן, אירלנד, 1989

סרטי מעלה בנושא

"תפילה זכה", שרה ב"ק
"אחותי את", אושרת מאירוביץ

הרחבה לתחומים נוספים

מקורות להעשרה בנושאים משיקים

היחס לחריג

תנו רבנן: לעולם יהא אדם רך כקנה ואל יהא קשה כארו. מעשה שבא רבי אלעזר בן רבי שמעון ממגדל גדור מבית רבן, והיה רכוב על החמור ומטייל על שפת נהר ושמח שמחה גדולה, והייתה דעתו גסה עליו מפני שלמד תורה הרבה.

נודמן לו אדם אחד שהיה מכוער ביותר. אמר לו: שלום עליך רבי, ולא החזיר לו.

אמר לו: ריקה, כמה מכוער אותו האיש. שמא כל בני עירך מכוערין כמותך?

אמר לו: איני יודע, אלא לך ואמור לאומן שעשאני כמה מכוער כלי זה שעשית.

כיוון שידע בעצמו שחטא ירד מן החמור ונשתטח לפניו ואמר לו: נענית לך, מחול לי.

אמר לו: איני מוחל לך עד שתלך לאומן שעשאני ואמור לו כמה מכוער כלי זה שעשית.

היה מטייל אחריו עד שהגיע לעירו.

יצאו בני עירו לקראתו והיו אומרים לו: שלום עליך רבי רבי, מורי מורי.

אמר להם: למי אתם קורין רבי רבי?

אמרו לו: לזה שמטייל אחריו.

אמר להם: אם זה רבי, אל ירכו כמותו בישראל.

אמרו לו: מפני מה?

אמר להם: כך וכך עשה לי.

אמרו לו: אף על פי כן מחול לו, שאדם גדול בתורה הוא.

אמר להם: בשבילכם הריני מוחל לו, ובלבד שלא יהא רגיל לעשות כן.

מיד נכנס רבי אלעזר בן רבי שמעון ודרש: לעולם יהא אדם רך כקנה ואל יהא קשה כארו.

ולפיכך זכה קנה ליטול ממנו קולמוס לכתוב בו ספר תורה תפילין ומוזוות (תענית דף כ).

במבט ראשון המדרש עוסק בשיפוט חיצוני, אך במבט עמוק יותר הוא עוסק בחטא הגאווה. הכעס תמיד נובע מהאגו. מדוע אנחנו נפגעים מאנשים? מדוע אכפת לנו מה הזולת חושב עלינו?

חומרי הלימוד בחוברת זו מבוססים על הרצאות וסדנאות שערכו אנשי בית הספר "מעלה".
הסרטים, אשר נוצרו כסרטי גמר של סטודנטים לטלוויזיה וקולנוע, מציגים פיסת עולם
מחיהם של היוצרים, יהודים וישראלים החיים בעולם המודרני ומנסים לחבר בין העולמות.
איכותם הקולנועית והסיפור שהם מספרים הפכו אותם ליצירה אמנותית המשמשת
כלי חווייתי להעברת מסרים. לאור הצלחת הערכה הקודמת בנושא שבתות וחגים, אנחנו
שמחים להגיש לכם את הערכה הזו העוסקת ב"זר והשונה" בליווי מקורות וניתוח הסרטים.

כתיבה: רויטל שטרן | עריכה: עינת קאפח, רויטל שטרן

2017

באדיבות

